

Безпалова Ольга Ігорівна,

професор кафедри адміністративної діяльності поліції факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

УРАХУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ЯК КРОК У НАПРЯМІ ПРОСУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ІНІЦІАТИВ В УКРАЇНІ

Корупція в Україні поширює свій негативний вплив на всі сфери суспільного життя, все глибше укорінюючись у повсякденному житті як основний, швидкий та найбільш дієвий протиправний засіб вирішення питань і досягнення певних цілей. Масштаби поширення корупції загрожують національній безпеці України. Такий стан справ потребує негайного вжиття системних та послідовних заходів, що мають комплексний характер. В умовах соціально-економічних реформ, які наразі здійснюються в державі, пріоритетними напрямками антикорупційної політики мають стати виявлення причин та усунення умов, що сприяють або можуть сприяти виникненню корупції, а також запобігання спробам їх створити.

Необхідно зазначити, що багато питань, які стосуються запобігання та протидії корупції, потребують законодавчого врегулювання. Поряд із низкою вжитих заходів, реформування вітчизняного антикорупційного законодавства є незавершеним, що є однією з причин неефективного реагування держави та суспільства на загрозу корупції, рівень якої зростає протягом останніх років. У зв'язку із цим розв'язання проблеми корупції є одним із пріоритетів для українського суспільства на сьогоднішньому етапі розвитку держави.

З метою впровадження в Україні європейських стандартів життя у сфері публічного адміністрування, зокрема в частині запобігання та протидії корупції, прийнято низку нормативно-правових актів. В рамках виконання рекомендацій експертів Європейської Комісії щодо вдосконалення положень антикорупційного законодавства в Україні у травні 2014 року прийнято Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» [1]. Даним документом внесено зміни та доповнення до значної кількості нормативно-правових актів, зокрема Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984, Кримінального кодексу України від 05.04.2001, законів України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393, «Про банки і банківську діяльність»

від 07.12.2000 № 2121, «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» від 07.03.2002 № 3099, «Про засади запобігання і протидії корупції» від 07.04.2011 № 3206 тощо. Підтримуємо точку зору К. В. Берднікової, яка вважає, що прийняті зміни додадуть ефективності системі здійснення фінансового контролю та контролю за дотриманням законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів, а також створять додаткові правові механізми запобігання і протидії корупції серед осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування [2, с. 21]. Прийняття даного Закону створило необхідні передумови для посилення антикорупційної боротьби, мінімізації корупційних проявів як у приватному, так і у державному секторі, врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Особливої уваги в контексті виконання Україною міжнародних зобов'язань щодо запровадження антикорупційних стандартів потребує прийняття у жовтні 2014 р. Закону «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» [3]. У цьому нормативно-правовому акті запроваджено чітку законодавчу та інституційну основу для формування та реалізації антикорупційної політики, орієнтовану на налагодження співпраці органів державної влади та громадськості. В рамках реалізації даної політики передбачається створення в Україні системи прийняття рішень щодо антикорупційної політики, яка буде функціонувати на основі результатів аналізу достовірних даних про корупцію та чинників, які до неї призводять, зокрема статистичних спостережень, моніторингу виконання цих рішень та їх впливу на стан справ з питань запобігання корупції незалежним спеціалізованим органом із залученням представників громадянського суспільства, а також формування суспільної підтримки у подоланні корупції.

У процесі реалізації такого напрямку співробітництва Європейського Союзу та України, як боротьба з легалізацією (відмиванням) коштів та фінансуванням тероризму, прийнято Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Необхідність прийняття даного нормативно-правового акта зумовлена прагненнями України виконати рекомендації Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей та фінансування тероризму (FATF). Проект зазначеного Закону спрямований на забезпечення реалізації положень нових міжнародних стандартів у сфері протидії відмиванню коштів та боротьби з фінансуванням тероризму [4]. Також, як зазначалося у Пояснювальній записці до закону, його метою є виконання домовленостей в рамках угоди «стенд-бай» (SBA) з Міжнародним валютним фондом і урахування

пропозицій до національного законодавства експертів FATF, МВФ та Комітету Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Аналіз основних положень даного Закону дає підстави дійти висновку, що його прийняття стало підтвердженням європейського курсу України та одним із необхідних кроків у напрямку недопущення використання фінансової системи для спрямування кримінальних або навіть законних коштів на терористичні цілі.

Особливої уваги заслуговує Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», ухвалена Президентом України від 12 січня 2015 року № 5/2015. У даній Стратегії окреслено основні заходи (політико-правового, оборонного, безпекового, соціально-економічного та організаційного характеру), реалізація яких дозволить започаткувати та продовжити реалізацію системних реформ у найбільш значущих сферах суспільного життя. Основними векторами, за якими мають відбуватися вказані перетворення, є вектор розвитку, вектор безпеки, вектор відповідальності та вектор гордості. У межах вектору безпеки передбачено реалізацію низки заходів щодо оновлення влади та здійснення якісної антикорупційної реформи (зокрема, шляхом впровадження нових антикорупційних механізмів). Основною метою антикорупційної реформи є суттєве зменшення корупції в Україні, зменшення втрат державного бюджету та бізнесу через корупційну діяльність, а також підвищення позицій України у міжнародних рейтингах, що оцінюють рівень корупції [5].

Станом на сьогодні Національним агентством з питань запобігання корупції з урахуванням рекомендацій, наданих Групою держав проти корупції (GRECO) за результатами четвертого раунду оцінювання України, а також рекомендацій, наданих Україні в рамках моніторингу Стамбульського плану дій для країн Антикорупційної мережі країн ОЕСР, підготовлено проект Закону України «Про Антикорупційну стратегію на 2018–2020 роки». Необхідність прийняття вказаного нормативно-правового акту зумовлена тим, що не всі положення Закону «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» були виконані у повному обсязі. Зокрема, не вдалося відновити абсолютну довіру суспільства до органів державної влади, а саме до їх спроможності та бажання боротися з корупцією.

Також слід звернути увагу на необхідність розробки та впровадження ефективного механізму протидії корупції в тих сферах, які в сучасних умовах найбільше потребують вжиття першочергових заходів із протидії корупції (зокрема правоохоронній). Особливої уваги потребують правоохоронні органи, ефективна протидія корупції в яких забезпечить дотримання законності у цілому в державі. Ефект від суттєвого зменшення корупції в правоохоронних органах внутрішніх справ неможливо перецінити, оскільки саме від них

залежить якість виконання законів, притягнення до відповідальності правопорушників, рівень боротьби зі злочинами та правопорушеннями, забезпечення законності і правопорядку, охорони та захисту прав, свобод та законних інтересів громадян.

Таким чином, під час формування антикорупційної політики необхідно усвідомлювати, що корупцію як соціальне явище не можна абсолютно подолати. Отже, основні зусилля мають бути спрямовані на вироблення системи заходів, спрямованих на зменшення обсягів корупції; мінімізацію шкідливих (небезпечних) наслідків, що настають у результаті вчинення корупційних правопорушень; обмеження (локалізацію) сфери обумовлення та поширення корупції; посилення відповідальності для учасників корупційних відносин.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України : Закон України від 13 трав. 2014 р. № 1261-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1261-18>.

2. Берднікова К. В. Зміни антикорупційного законодавства України як крок до адаптації національного законодавства зі стандартами Європейського Союзу. *Адміністративне право і процес*. 2014. № 3 (9). С. 15–22.

3. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1699-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>.

4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1702-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.

5. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.